

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความคาดหวังในชีวิตของเด็กเร่ร่อน ๑๕ระยะ เบี่ยงวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้าเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research)
2. การศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Research)
 - 2.1 การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.3 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research)

โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ จากเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวกับปัญหาเด็กและเยาวชนเร่ร่อน ได้แก่ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยทั้งต่างประเทศและในประเทศ บันทึกการให้บริการคุ้มครองสวัสดิภาพ เด็กและเยาวชนเร่ร่อนของภาคีรัฐบาลและเอกชน
2. จากข่าวในหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Research)

การวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้ทั้งระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ ผสมผสานกันในการศึกษาคุณภาพ ผู้วิจัยได้เข้าสังเกตการณ์วิถีชีวิตของกลุ่มเด็กเร่ร่อนทั่วไป ก่อนที่จะเข้าอยู่ในมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก ตามเขตพื้นที่ที่มีครูข้างถนนของมูลนิธิสร้างสรรค์เด็กทำงานอยู่ ได้แก่ พัฒน์พงษ์ สะพานพุทธ อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ศูนย์การค้าสยาม สวนจตุจักร และสนามหลวง นอกจากนั้นยังมีการสังเกตการณ์พฤติกรรมเด็กเร่ร่อนที่อยู่ในมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก โดยเข้าร่วมกิจกรรม (Participatory Method) ตามโอกาส เช่น การเข้าค่ายพักแรม การตรวจสุขภาพเด็ก ซึ่งผู้วิจัยจะสร้างความสนิทสนม โดยคลุกคลีกับตัวเด็ก กลุ่มเพื่อนฝูง ผู้คุ้นเคยกับเด็กแต่ละคน และการเข้าร่วมสัมมนา เรื่อง "ความรุนแรงในครอบครัวและสิทธิเด็ก" จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ และคณะกรรมการเฉพาะกิจ เรื่อง "สิทธิเด็ก"

ส่วนการศึกษานเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ (Structured Interviews) เพื่อที่จะมีการตรวจสอบข้อมูลให้ได้ข้อเท็จจริงที่สมบูรณ์และเชื่อถือได้มากที่สุด

การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาประชากรที่เป็นเด็กเร่ร่อน ทั้งเพศชายและหญิง ในมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก หลักสี่ กรุงเทพมหานคร

2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ เด็กเร่ร่อนที่เข้าอยู่ในมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก ทั้งเพศชายและหญิง โดยศึกษาจากประชากรทั้งหมดที่มีอยู่ เนื่องจากจำนวนเด็กเร่ร่อนในปี พ.ศ. 2534 ตั้งแต่เดือน กันยายน - ธันวาคม มีอยู่ในมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก ขณะทำการศึกษามีทั้งสิ้น 50 คน ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาประชากรทั้งหมดที่มีอยู่

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง การสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2) สร้างแบบสัมภาษณ์และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพิสัย (Face Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ดังนี้ ศาสตราจารย์ ดร.ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา, รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง ดวงใจ กสานติกุล, รองศาสตราจารย์ ยุพา วงศ์ไชย, อาจารย์ เตือนใจ อินทุโสมมา และอาจารย์ วัลลภ ตั้งคณารักษ์

3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร Coefficient Alpha มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .842

ลักษณะของแบบสัมภาษณ์ความคาดหวังในชีวิตของเด็กเร่ร่อน

แบบสัมภาษณ์ความคาดหวังในชีวิตของเด็กเร่ร่อน เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interviews) แบ่งเป็น 5 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเร่ร่อน จะถามเกี่ยวกับภูมิหลังและสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น เพศ อายุ ภูมิลำเนา สถานภาพทางการศึกษาของบิดามารดา

หมวดที่ 2, 3, 4, 5 เป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อหาข้อมูลความคาดหวังในชีวิตด้านการศึกษากการประกอบอาชีพ ครอบครัวและสังคม

แบ่งเป็นข้อคำถามปลายเปิด หมวด 2,3,5 หมวดละ 3 ข้อ และ หมวด 4 มี 5 ข้อ รวม 14 ข้อ และแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 5 หมวด ซึ่งมีจำนวนข้อ 14,12,16 และ 14 ข้อตามลำดับ รวม 56 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

สำหรับข้อที่มีความหมายทางบวก

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	5	คะแนน
เห็นด้วย	ให้คะแนน	4	คะแนน
เฉย ๆ	ให้คะแนน	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	1	คะแนน

สำหรับข้อที่มีความหมายทางลบ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	1	คะแนน
เห็นด้วย	ให้คะแนน	2	คะแนน
เฉย ๆ	ให้คะแนน	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	4	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	5	คะแนน

ในการสร้างเครื่องมือวัดความคาดหวังในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้มาตราประเมินค่า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ผู้ตอบมีอิสระในการให้ความสำคัญแก่ความคาดหวังแต่ละข้อได้เต็มที่ด้วยวิธีการนี้ การนำคะแนนไปคำนวณหาค่าเฉลี่ย หรือสร้างเป็นเกณฑ์เฉลี่ย (Norm) ย่อมทำได้ง่าย เชื่อมั่นถึงน้ำหนักที่แท้จริงของคะแนนแต่ละชุด นอกจากนั้นการใช้วิธีประเมินค่ายังเปิดโอกาสให้ใช้เนื้อหา และ ข้อกระทง (Item) ในเครื่องมือได้กว้างขวาง ยืดหยุ่นได้ตรงกับความต้องการและลักษณะของผู้ตอบ ไม่มีข้อจำกัดในการจัดลำดับที่หรือการเทียบคู่ ซึ่งจำเป็นต้องมีข้อกระทงได้ไม่มากนัก ตามหลักการรับกระบวนการข้อมูล (Miller, 1956 อ้างจาก ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา, 2523)

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ติดต่อขอความร่วมมือจากมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก
2. สร้างสัมพันธภาพกับกลุ่มเด็ก เยาวชนในมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก โดยเข้าร่วมออกพื้นที่กับ

ครูข้างถนน และร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ ออกค่ายพักแรม และเข้าไปใช้ชีวิตกับเด็กเร่ร่อนในบ้านอุปถัมภ์เด็ก บ้านสร้างสรรค์เด็ก และบ้านใกล้วัด รวมระยะเวลา 2 เดือน เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับเด็ก

3. เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ด้วยการสัมภาษณ์เด็กที่ละคน มีการจดบันทึกข้อความ และขณะสัมภาษณ์มีการอธิบายข้อสงสัยแก่เด็ก

4. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

วิธีวิเคราะห์ผล

นำข้อมูลที่รวบรวมได้ จากการสัมภาษณ์เด็กเร่ร่อน โดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1) นำแบบสัมภาษณ์ หมวดที่ 1 มาศึกษารายละเอียดส่วนตัว และครอบครัวของเด็กเร่ร่อน โดยการคำนวณค่าร้อยละ

2) ตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ หมวดที่ 2,3,4,5 เรื่องความคาดหวังในชีวิตด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ ครอบครัวและสังคม ซึ่งเป็นมาตราส่วนประเมินค่า การตรวจให้คะแนนถือเกณฑ์ดังนี้

ข้อความที่มีความหมายทางบวก

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	=	5
เห็นด้วย	=	4
เฉย ๆ	=	3
ไม่เห็นด้วย	=	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	=	1

ข้อความที่มีความหมายทางลบ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	=	1
เห็นด้วย	=	2
เฉย ๆ	=	3
ไม่เห็นด้วย	=	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	=	5

หาค่าเฉลี่ยความคาดหวังแต่ละข้อ โดยถือเกณฑ์ในการประเมินค่าตามแบบของ เบสท์ (Best, 1963) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยมากกว่า 3.45 ขึ้นไป หมายความว่า มีความคาดหวังสูง
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.45-3.45 หมายความว่า มีความคาดหวังปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.45 ลงมา หมายความว่า มีความคาดหวังต่ำ

3) นำแบบสัมภาษณ์แต่ละฉบับมาลงรหัสในแบบรายการ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X (Statistical package for Social Sciences - Version X) คำนวณด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ความคาดหวังในชีวิตของเด็กเร่ร่อน โดยใช้สูตร Coefficient Alpha (อนันต์ ศรีโสภา, 2521)

$$\text{สูตร } \alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum \sigma_i^2}{\sigma_x^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์

σ_i^2 แทน ความแปรปรวนของข้อคำถามแต่ละข้อ

σ_x^2 แทน ความแปรปรวนของข้อคำถามทั้งหมด

n แทน จำนวนข้อในแบบสัมภาษณ์

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X (Statistical package for Social Sciences - Version X) โดยใช้ค่าสถิติดังต่อไปนี้

2.1 สถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

2.2.1 t - test ใช้ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

2 กลุ่ม

2.2.2 F - test ใช้ทดสอบความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

ตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป

2.2.3 Newman - Keuls test ใช้ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ เมื่อพบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย หลังจากทดสอบความแปรปรวนแล้ว